

Styrdokument för Vännäs kommuns beredskapsarbete 2023–2026

STYRDOKUMENT	Datum för beslut: 2023-12-11
Ledningskansliet	
Beslutsinstans: Kommunfullmäktige	Diarienummer: 2023–179

Innehållsförteckning

1. Bakgrund	4
1.1 Överenskommelser mellan Sveriges kommuner och regioner (SKR) samt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB).....	4
1.1.1 Överenskommelse om kommuners krisberedskap 2019–2022.....	4
1.1.2 Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar 2018–2020.....	5
1.1.3 Handlingskraft 2021–2025	5
1.2 Syftet med styrdokumentet	6
1.3 Övergripande mål.....	6
1.4 Största risker och sårbarheter	6
1.4.1 Risker.....	6
1.4.2 Sårbarheter	6
1.5 Fokusområde för Vännäs kommuns beredskapsarbete 2023–2026.....	6
1.6 Finansiering.....	7
2. Beredskap	7
2.1 beredskapsnivåer	7
2.2 Normalläge	7
2.3 Förstärkningsläge	7
2.4 Stabsläge	7
2.5 Centrala krisledningen	8
2.5.1 Krisledningsnämnd	8
2.5.2 Krisledningsstab	8
2.6 Höjd beredskap	9
3. Övergripande process för risk- och sårbarhetsanalys (RSA)	9
3.1 Processen för RSA	9
4. Geografiskt områdesansvar	9
5. Övergripande planering och styrning	11
5.1 Inriktnings- och resultatmål	11
5.2 Planer.....	15

6.	Uppföljning och rapport.....	15
-----------	-------------------------------------	-----------

1. Bakgrund

Kommunens arbete med beredskap regleras i lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH). Lagen syftar till att kommuner och regioner ska minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred men även i krig. Ett ökat fokus ligger på civilt försvar, i och med Rysslands invasion av Ukraina, och vid arbetet med att utveckla beredskap är det krig som är dimensionerande. Det innebär att kommunen ska planera för krig så klara kommunen av att hantera kris också.

Med extraordinär händelse avses i denna lag en sådan händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver snabba insatser av en kommun eller en region.

Enligt lagen består kommunens beredskapsarbete utav följande områden: risk- och sårbarhetsanalyser, planering, geografiskt områdesansvar, utbildning och övning, rapportering samt höjd beredskap.

1.1 ÖVERENSKOMMELSER MELLAN SVERIGES KOMMUNER OCH REGIONER (SKR) SAMT MYNDIGHETEN FÖR SAMHÄLLSSKYDD OCH BEREDSKAP (MSB)

SKR och MSB arbetar med att ta fram en ny överenskommelse om kommuners arbete med beredskap för kris och höjd beredskap. I skrivande stund är överenskommelsen inte klar men den förväntas ta avstamp i tidigare överenskommelser, se nedan, men med större fokus om att bygga upp det civila försvaret utifrån regeringens försvarsinriktning Handlingskraft 2021–2025.

Nedanstående överenskommelser från förra mandatperioden har förlängts med små redaktionella ändringar och gäller även för 2023.

1.1.1 Överenskommelse om kommuners krisberedskap 2019–2022.

Denna överenskommelse preciserar kommunens uppgifter samt statens stöd till kommunerna. Uppgifterna delas in i följande verksamheter:

- Risk- och sårbarhetsanalys.
- Planering.
- Geografiskt områdesansvar.
- Utbildning och övning.
- Rapportering.

Enligt målbilden ska risk- och sårbarhetsanalyser:

- Ge underlag för planering och genomförande av åtgärder för att öka förmågan att kontinuerligt bedriva samhällsviktig verksamhet.
- Ge beslutstöd för beslutsfattare och verksamhetsansvariga.
- Ge underlag för information om samhällets risker och sårbarheter till allmänheten.
- Bidra till att ge en bild över de risker och sårbarheter som finns i samhället i stort som kan påverka kommunens verksamhet och samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område.

1.1.2 Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar 2018–2020.

Denna överenskommelse reglerar ersättningar och uppgifter inom civilförsvaret där de prioriterade uppgifterna är:

- Kompetenshöjning gällande totalförsvaret.
- Säkerhetsskydd.
- Krigsorganisation och krigsplacering.
- Ledningsansvar.
- Geografiskt områdesansvar.
- Rapportering.

med målbilden:

- Värna civilbefolkningen.
- Säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna.
- Bidra till Försvarmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld.

1.1.3 Handlingskraft 2021–2025

Enligt regeringens försvarspolitiska inriktning Handlingskraft 2021–2025 ska kommunernas arbete med civilt försvar intensifieras. Handlingskraft är inriktad på sex områden:

1. Beredskapsplaner och krigsorganisation
2. Ledning och samverkan
3. Försörjningsberedskap
4. Ge och ta emot stöd
5. Försvarsvilja
6. Stärkt informations- och cybersäkerhet

Vännäs kommun har en övergripande krigsorganisation och arbetet med en sammanhåller beredskapsplan med förvaltningsvisa krigsorganisationer pågår. Kommande överenskommelse mellan SKR och MSB förväntas fokusera på fokusområden ur Handlingskraft.

1.2 SYFTET MED STYRDOKUMENTET

Vännäs kommuns styrdokument är kommunfullmäktiges strategiska inriktning för arbetet med beredskap under mandatperioden 2023–2026. Det syftar även till att utveckla den kommunala styrningen av arbetet med beredskap så att det i större utsträckning involverar kommunens förvaltningar och bolag. Styrdokumentet beskriver de åtaganden som kommunen avser att fullgöra för att reducera eller eliminera risker i kommunen och för att öka kommunens beredskapsförmåga.

1.3 ÖVERGRIPANDE MÅL

Vännäs kommuns övergripande mål och inriktning för arbetet med beredskap under mandatperioden är:

- Reducera risker för och konsekvenserna av oönskade händelser som kan resultera i samhällsstörning eller kris.
- Värna om liv och hälsa för de som bor, vistas eller verkar i Vännäs kommun.
- Värna om grundläggande värden; demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter.
- Upprätthålla samhällsviktig verksamhet oavsett vad som inträffar.
- Hindra eller begränsa skador på egendom och miljö.

1.4 STÖRSTA RISKER OCH SÅRBARHETER

1.4.1 Risker

De i dagsläget största riskerna för Vännäs Kommun är skogsbrand, snöoväder, IT-attacker, Skyfall samt störningar i vatten och avloppssystemet, elförsörjning och elektroniska kommunikationer. I och med klimatförändringarna har även extremväder såsom värmebölja blivit mer aktuell som risk. Även översvämning kvarstår som risk vid älvarnas sammanflöde.

1.4.2 Sårbarheter

Sårbarheter som identifieras är till exempel bristen på komplett invallning av Vindelälvens östra sida, evakueringsplan vid eventuellt dammbrott, krisledningens uthållighet vid längre samhällsstörning, trygghetspunkter, möjlighet att koppla in reservkraft på byggnader med samhällsviktig verksamhet, informationshantering internt och externt.

1.5 FOKUSOMRÅDE FÖR VÄNNÄS KOMMUNS BEREDSKAPSARBETE 2023–2026

För att uppnå de övergripande målen ska Vännäs kommuns beredskapsarbete under mandatperioden 2023–2026 särskilt fokuseras på:

- Fortsätta kommunens arbete med civilt försvar i Vännäs kommuns förvaltningar och bolag.
- Utredda behov av reservkraft för samhällsviktig verksamhet, mobil eller fast installerad.
- Utveckla och öva kontinuitetshanteringen inom kommunen.
- Utifrån direktiv från MSB utveckla grundberedskap och försörjningsgrad.

1.6 FINANSIERING

Kommunens arbete med beredskap finansieras genom statligt bidrag från MSB. Hur det statliga bidraget får användas, regleras i MSB:s skrift, ”anvisningar för användning av statlig ersättning för kommunernas arbete med krisberedskap och civilt försvar”. Uppkommer behov av investeringar hanteras dessa i kommunens ordinarie budgetarbete där det eventuellt kan finnas möjlighet till finansieringsbidrag.

2. Beredskap

2.1 BEREDSKAPSNIVÅER

Vännäs kommun har tre olika krisberedskapsnivåer; normalläge, förstärkningsläge och stabsläge. Dessutom tillkommer höjd beredskap som innebär att Sverige befinner sig i, eller i närheten av krig.

2.2 NORMALLÄGE

Via TiB (Tjänsteman i beredskap) funktion har kommunen en grundberedskap dygnet runt, året runt.

I ett normalläge kan det inträffa mindre händelser som påverkar verksamheten, till exempel att något slutar fungera eller går sönder, eller att persona lär sjuka. Att lösa den typen av vardagshändelser kräver bara insatser från den egna verksamheten och verksamheten kan fortgå.

2.3 FÖRSTÄRKNINGSLÄGE

I ett förstärkningsläge utökas grundberedskapen genom att kriskommunikation och förvaltningarnas eller bolagets staber sätts i beredskap. Andra stödfunktioner än kriskommunikation kan vid behov också sättas i beredskap.

De kommunala verksamheter som inte är berörda bedrivs som vanligt.

2.4 STABSLÄGE

Om den särskilda händelsen eller samhällsstörningen utvecklar sig så att samordning och samverkan krävs går kommunen upp i stabsläge. Då aktiveras den centrala krisledningen.

2.5 CENTRALA KRISLEDNINGEN

2.5.1 Krisledningsnämnd

I Vännäs kommun har kommunstyrelsens arbetsutskott (KSau) ansvar och uppgift som krisledningsnämnd.

När kommunens krisledningsorganisation har aktiverats träder krislednings- och kriskommunikationsplanen i kraft. Krislednings- och kriskommunikationsplanen aktiveras då lägesbilden är så allvarlig att kommunens samlade resurser snabbt måste samordnas. Vid en extraordinär händelse, där krisledningsnämnden aktiveras, sker också en automatisk delegering av beslutsmakten från kommunfullmäktige till krisledningsnämnden. Frågor som är av större vikt för kommunen (exempelvis budget och skatter) kan dock inte delegeras, utan övertagande av beslutanderätten och verksamhetsansvaret omfattar endast de områden där åtgärder är absolut nödvändiga för att hantera situationen. I ett krisläge har således krisledningsnämnden rätt att fatta alla nödvändiga beslut, något som anpassas efter 6 kap. 39 § kommunallag (2017:725), om brådskande beslut. Utöver bestämmelserna i LEH regleras krisledningsnämndens verksamhet av kommunallagens bestämmelser.

2.5.2 Krisledningsstab

Krisledningen ansvarar för beredning och verkställande vid hantering av samhällsstörningar eller extraordinära händelser.

Krisledningsstaben kan utökas med ytterligare funktioner vid behov och beroende på händelsens art, till exempel med beredskapssamordnare, kostchef, miljö- och byggchef, infrastrukturchef, IT-chef samt HR-chef.

I samband med samhällsstörningar eller extraordinära händelser har kommunchefen en funktion som stabschef, vilket innebär att hen:

- Fattar inriktningsbeslut (inriktning, mål, ledningsstöd, tidsplan, resurser).
- Leder och samordnar stabsarbetet.
- Omsätter krisledningsnämndens beslut i order och följer upp att de genomförs.
- Avgör vilka funktioner som ska ingå i krisledningsstaben (med utgångspunkt i händelsens art).
- Håller den politiska ledningen uppdaterad om läget.
- Genomför regelbundna stabsorienteringar.

2.6 HÖJD BEREDSKAP

Enligt LEH:s bestämmelser ska kommunen vidta de förberedelser som behövs för verksamheten under höjd beredskap. Kommunen ska tillsammans med länsstyrelsen och MSB arbeta tillsammans för att öka samhället robusthet och beredskap på lokal nivå. Enligt överenskommelsen om kommunernas arbete med civilt försvar ska kommunen påbörja arbetet avseende de förberedelser som behövs för av verksamheten under höjd beredskap så att den på sikt kan fullgöra sin uppgift inom totalförsvaret i händelse av krigsfara och krig.

Vid höjd beredskap ansvara kommunstyrelsen för ledningen av den del av det civila försvaret som kommunen ska bedriva. I juni 2022 beslutade kommunfullmäktige om den övergripande organisationen för kommunen vid höjd beredskap.

3. Övergripande process för risk- och sårbarhetsanalys (RSA)

3.1 PROCESSEN FÖR RSA

Enligt lagens bestämmelser ansvarar kommunen för att identifiera och analysera vilka samhällsstörningar och extraordinära händelser som kan inträffa inom kommunens geografiska område och hur dessa kan påverka den egna verksamheten. Konsekvensbeskrivningar och sannolikhetsbedömningar ska värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys (RSA). En RSA ska medvetandegöra och öka kunskapen hos politiker och tjänstepersoner om de risker och sårbarheter som finns inom kommunen och vilka konsekvenser dessa kan få för verksamheterna. Analysens resultat ska vara ett underlag för planering och genomförande av åtgärder som ska främja och utveckla kommunens krishanteringsförmåga.

Processledare för risk- och sårbarhetsarbetets fortlöpande arbete är beredskapssamordnare på uppdrag av kommunchef.

Vännäs kommun har en risk- och sårbarhetsanalys som antagits för 2023–2026 av kommunstyrelsen den 25 september 2023.

4. Geografiskt områdesansvar

I enlighet med LEH och kommunöverenskommelsen ska kommuner inom sitt geografiska område, i fråga om extraordinära händelser i fredstid, verka för att:

- Olika aktörer inom kommunens geografiska område som bedriver samhällsviktig verksamhet ges möjlighet att samverka i syfte att uppnå samordning.
- Stå värd för en inriktnings- och samordningsfunktion (ISF) på lokal nivå.
- Ta initiativ till att en samlad lägesbild tas.
- Verka för att informationen till allmänheten under sådana förhållanden samordnas.
- Samverka med närliggande kommuner och relevanta aktörer utanför det egna geografiska området under förutsättning att de externa aktörerna vill och kan samverka.
- Säkerställa att Viktigt meddelande till allmänheten (VMA) kan sändas.

Mål för kommunens arbete inom detta område är att kommunen tar initiativ till att aktörer som bedriver verksamhet ges möjlighet att samverka i syftet att uppnå samordning av förberedelser inför, och åtgärder under, en extraordinär händelse. Detta innefattar även att kommunen är sammankallande för ett organ med representanter från aktörer som bedriver verksamhet. Målen handlar också om att kommunen verkar för att information till allmänheten samordnas samt att kommunen tar initiativ till att en samlad lägesbild tas fram i samband med en extraordinär händelse.

5. Övergripande planering och styrning

5.1 INRIKTNINGS- OCH RESULTATMÅL

Inriktningsmål	Resultatmål	Ansvariga
Vännäs kommun arbetar aktivt med beredskap i ordinarie verksamhet	En beredskapssamordnare ska finnas inom kommunen	KS
	En kriskommunikatör ska finnas inom kommunen	KS
	En säkerhetsskyddschef ska finnas inom kommunen.	KS
	"Beredskapshänsyn" tas vid planering och genomförande av verksamhet som rör samhällsplanering och samhällsutveckling	KS och PoM
	Respektive förvaltning och bolag ska säkerställa att deras samhällsviktiga verksamhet har god beredskapsförmåga	KS, BuN, PoM, VoN, Liljaskolans styrelse och Vännäs Fastigheter.
	Beredskap behandlas regelbundet och vid identifierade behov i kommunens ledningsgrupp	KS
Vännäs kommun identifierar, analyserar och behandlar regelbundet risker och sårbarheter som kan resultera i samhällsstörning, kris eller höjd beredskap	Risk- och sårbarhetsanalys för kommunen är sammanställd och antagen av KS samt rapporterad till Länsstyrelsen i Västerbotten senast 31 oktober året efter val till fullmäktige	KS
	Process för kommunövergripande säkerhetsanalys ska vara framtagen samt genomförd analys framställd och beslutad av säkerhetsskyddschef	Säkerhetsskyddschef
	Risk- och sårbarhetsanalys ska regelbundet genomföras eller revideras för varje förvaltning och bolag Minst en gång per mandatperiod.	KS, BuN, PoM, VoN, Liljaskolans styrelse och Vännäs Fastigheter
Vännäs kommun säkerställer och bedriver kontinuerligt kommunal samhällsviktig verksamhet och andra för organisationen verksamhetskritiska processer	Kontinuitetshantering genomförs på all kommunal samhällsviktig verksamhet och andra för organisationens verksamhetskritiska processer	KS, BuN, PoM, VoN, Liljaskolans styrelse och Vännäs Fastigheter
Vännäs kommun verkar för att upprätthålla samhällsviktig verksamhet som bedrivs av annan aktör inom det geografiska området	Samverkan genom inriktnings- och samordningsfunktion	KS

Vännäs kommun planerar hur organisationen hanterar kriser, organiserar, leder, samordnar, kommunicerar, rapporterar, samverkar och utvärderar	Krislednings- och kriskommunikationsplan som beskriver hur Vännäs kommun hanterar extra ordinarie händelse och andra kriser är upprättad för mandatperioden senast året efter val till fullmäktige.	KS
	Samtliga förvaltningar och bolag har säkerställt den egna organisationens tillgänglighet för att kunna ta emot larm och vid behov initiera krishantering.	KS, BuN, PoM, VoN, Liljaskolans styrelse och Vännäs Fastigheter
	Plan för kommunens uppgifter inom totalförsvaret ska påbörjas innefattande prioriteringar av verksamhet, krigsorganisation och krigsplacering.	KS
	Etablerad process för kommunens säkerhetsskyddsanalys samt analysera prioriterade delar av kommunens verksamhet.	KS
	Särskild planering för oönskad händelse som bedöms innebära omfattande konsekvenser och/eller där ansvarsförhållanden och hanteringen är särskilt komplexa ¹ genomförs vid identifierat behov för berörda verksamhetsområdet ansvarig aktör.	KS, BuN, PoM, VoN, Liljaskolans styrelse och Vännäs Fastigheter
	Teknisk utrustning och informationskanaler för god operativ förmåga säkerställs kontinuerligt.	KS, BuN, PoM, VoN, Liljaskolans styrelse och Vännäs Fastigheter
	Utvärdering genomförs av samtliga inträffade oönskade händelser som föranlett att krisledning aktiverats.	KS, BuN, PoM, VoN, Liljaskolans styrelse och Vännäs Fastigheter

¹ Såsom t.ex. översvämning, kraftigt skyfall, otjänligt vatten eller pandemi

Vännäs kommun utbildar och övar förtroendevalda och anställd personal i syfte att öka kunskap om risker och sårbarheter som underlag för förebyggande insatser samt att öka krishanteringsförmågan.²	Utbildning av nyckelpersoner i krisledningsorganisationen samt andra befattningar som är av särskild betydelse för beredskap och säkerhetsarbete sker regelbundet och utifrån identifierade behov.	KS
	Beredskapssamordnare, kriskommunikatör och säkerhetschef kompetensutvecklas särskilt, regelbundet och utifrån identifierade behov.	KS
	Utbilda nyckelpersoner inom höjd beredskap och totalförsvaret.	KS
	Övning av krisledningens krishanteringsförmåga genomförs regelbundet och utifrån identifierade behov.	KS
	Övning av förvaltningars och bolagets krishanteringsförmåga genomförs regelbundet och vid identifierat behov	KS, BuN, PoM, VoN, Liljaskolans styrelse och Vännäs Fastigheter
	Övning av krisledningsnämndens krishanteringsförmåga genomförs regelbundet och utifrån identifierade behov.	KS
	Utbildning av kommunstyrelsen för dess uppgift att under höjd beredskap ansvara för kommunens ledning.	KS
	Övning av kommunstyrelsen för dess uppgift att under höjd beredskap ansvara för kommunens ledning.	KS
	Samverkansövningar som syftar till att stärka kommunens krishanteringsförmåga genomförs regelbundet och vid identifierat behov.	KS
	Deltagande i regionala och nationella samverkansövningar/utbildningar sker i det fall övningen/utbildningen ges och den är relevant för kommunens arbete med civilt försvar.	KS
Deltagande i regionala och nationella samverkansövningar/utbildningar sker i det fall tillfälle ges.	KS	

² Vännäs kommuns utbildnings- och övningsplan 2023–2026

	Utvärdering sker av samtliga genomförda övningar	KS, BuN, PoM, VoN, Liljaskolans styrelse och Vännäs Fastigheter
Vännäs kommun verkar för samverkan och samordning med och emellan, för samhällets funktionalitet, särskilt viktiga aktörer (offentliga, privata och civila) inom det geografiska området.	En strategi för samverkan med offentliga, privata och civila aktörer är upprättad.	KS
	Strukturerad samverkan sker kontinuerligt och vid identifierat behov med externa aktörer genom ISF.	KS
	Strukturerad samverkan sker, i samarbete med Länsstyrelsen i Västerbotten med kommuner, region och övriga externa aktörer inom Västerbottens län i enlighet med den regionala överenskommelsen.	KS
Vännäs kommun ska vidta förberedelser för höjd beredskap	Beredskapsplan inklusive förvaltningsvisa krigsorganisationer ska tas fram senast 1 juni 2024	KS
	VMA (viktigt meddelande till allmänheten) kan sändas vid behov via anläggningar för utomhusvarning genom att ljudsändare underhålls	Ks och PoM
	Rutiner och materiel för att kunna hantera uppgifter som omfattas av sekretess och som rör Sveriges säkerhet finns.	KS

5.2 PLANER

För varje ny mandatperiod ska kommunen fastställa en plan för en extra ordinär händelse ska hanteras. Kommunen ska dessutom fastställa en övnings- och utbildningsplan. Krislednings- och kriskommunikationsplan 2023–2026 och Övnings – och utbildningsplan 2023–2026.

6. Uppföljning och rapport

Kommunstyrelsen ska årligen följa upp beredskapen. Uppföljningen omfattar inriktnings- och resultatmålen i denna plan.

Vännäs kommuns beredskap följs årligen upp av staten utifrån indikatorer för uppfyllelse av de preciserade målen i Överenskommelse om kommuners krisberedskap.

Vännäs kommun ska medverka vid införandet av ett tilldelat tekniskt system för informationsutbyte.

Vännäs kommun ska i samverkan med Länsstyrelsen i Västerbotten implementera rutiner för rapportering och för lägesbilder. Även implementera överenskommelsen om samverkan före, under och efter samhällsstörning i Västerbottens län.